

POWINOWATY (245) *ai*

powinowaty (242), **powinnowaty** (3); *powinnowaty Calep* (3).

powinowaty (227), **powinowat** (17), *powinowaty a. powinowat* (1).

Oba o jasne; w formie złożonej -a- (208), -ã- (5); -a- : -á- MurzHist (2:2), BudBib (4:1), KochPs (1:1), SkarŻyw (18:1); w formie niezłożonej a jasne.

comp [i sup] ([na])powinowatszy (1).

sg m N powinowaty, powinowatszy (24), [napowinowatszy], powinowat (16); ~ (attrib) -aty (1); ~ (praed) -at (16) RejPs (2), LibLeg, LibMal, RejKup, RejWiz (2), RejPos (3), RejZwierc (6), -aty (6) ZapWar, KrowObr, BielKron, SarnUzn, KochWz, SarnStat. ◇ G powinowat(e)go (11). ◇ D powinowatému (4), [napowinowatsz(e)mu]; -ému (1), -(e)mu (3). ◇ A powinowat(e)go (6). ◇ G a. A powinowatého (1). ◇ I powinowatym (7), powinowat(e)m (1) RejKup. ◇ L powinowatym (3). ◇ f N powinowatą (6), powinowat(a) (1). ◇ G powinowat(e)j (4). ◇ D powinowat(e)j (1). ◇ A powinowatą (9). ◇ I powinowatą (4). ◇ L powinowat(e)j (4). ◇ n N (praed) powinowato (1). ◇ [A powinowat(e). ◇ L powinowatym.] ◇ pl N m pers powinowaci (50). subst powinowaté (6); -é (1), -(e) (5). ◇ G powinowatych (31). ◇ D powinowatym (22), powinowatem (1) MurzHist, [napowinowatszēm]. ◇ A m pers powinowaté (18), powinowatych (1); -é : -ych SkarŻyw (2:1); ~ -é (6), -(e) (12). subst powinowaté (3); -é (1), -(e) (2). ◇ I m powinowatymi (4), powinowat(e)mi (1) RejZwierc. ◇ L powinowatych (4). ◇ V m pers powinowaci (1).

W znac. II.: formy czasów i trybów bez łącznika lub z łącznikiem: inf powinowat być (1). ◇ praes 1 sg m powinowatem (1), [jestem powinowat]. ◇ 2 sg m -ś powinowat (4), -ś jest powinowat (2). f -ś jest powinowata (1). ◇ 3 sg m powinowat(y), powinowatszy (2), [jest powinowat]. f powinowata jest (1). ◇ 3 pl m pers powinowaci (2), [są powinowaci]. ◇ praet 1 sg m -m był powinowat (1). ◇ 3 sg m był powinowat (1). ◇ 3 pl m pers byli powinowaci (1). ◇ fut 3 sgm będzie powinowat (1). ◇ imp 2 sg m bądź powinowat (1). ◇ [con 3 pl m pers by byli powinowaci.] ◇ part praes act m będąc powinowat (1).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde także XVII (z Cn) – XVIII w.

I. W funkcji właściwej (225) :

1. Zobowiązany do czegoś (2) :

powinowaty ku czemu (1): Oświadczam [...] iż kto się obrzeże/ łtawa się powinowaty ku chowaniu wżyzłtkiego zakonu. KrowObr 85.

cum inf (1): Iam yako povinovathi czynycz sprawiedlivosc ksdemv slal ponye ZapWar 1537 nr 2494. Cf też znac. II.

2. Obowiązujący, należny, słuszny (13) : *LubPs R4v marg; Przes to też wiele kroć Sądowi ná powinowátey vtčíwołci śchodzi/ gdy drugi niełfyszac álbo też nierozumieiac thego gáienia/ łatwie wyłtápi [!] łłowem y vczynkiem. GroicPorz i2v, h2 [2 r.]; Izałz niewiełz iáko Święty Páweł/ mężow vpomina/ áby žonom łwoim powinowatą dobrą wolą oddawáli KrowObr 223v; RejPos 334; [HerbLek D2 (Linde)].*

[powinowaty komu: wyrzuciliście wżyzłcy Ofiárę/ chwałę łamemu Pánu Bogu powinowatą HerbOdpow I3.]

[*powinowaty za co*: Racziles sye za nass offyrowacz mąky za grzechi nasze powynowate odkupuyancz *ModlKobiet* 5v.]

[*Fraza*: »jest rzecz powinowata [*cum inf*]«: Dali Dekret Apoštołowie; áby Chrześcijanie ze Krwią nieiedli: to fie iuz dziś niechowa; áni iest rzecz powinowata/ chować. *HerbOdpow* G2.]

Wyrażenia: »powinowata chwała, cześć« [*w tym: cześć a chwała (1)*] [*szyk zmienny*] (4:3): *GliczKsiąż* N7v; *Włfytki* kroleřtwá *łwyatá* Bogu záłpyewaycye/ Powinowatá chwałę ná wlfem Pánu daycye *LubPs* P6, Vv, V5v, X6; *RejPos* 215; [*HerbOdpow* I3].

[»powinowate posłuszeństwo« [*szyk zmienny*]: DŁategofz podlug wielkych potrzeb nalfych/ pilnie a wftawicznie modlić fię mamy/ [...] a wiedzieć/ że gdy to iedno czyniemy/ panu Bogu posłufieństwo powinowate czynimy *UstKościel* 75v, 85.]

[»rzecz powinowata«: iż co czálem z tráfunku ábo Kroleřtwu ábo Kłięřtwu przyzwoito iest/ tho iáko zá rzecz powinowatá/ y ták być z przyrodzenia muřzącá twierdzi *RotRozm* B2. *Cf Fraza*.]

»słuzby powinowate« (1): *LibLeg* 11/78v *cf* »wierny i powinowaty«.

Szeregi: [»powinowaty i przystojny«: Pan Bóg sprawić to raczy [...], iż i K. J. Mci, i królowej J. Mci przywiedzie serca do miłości pierwszej, powinowatej i przystojnej. *Diar* 1566 12.]

»powinowaty a słuszny« [*szyk zmienny*] (1): Co wlfytko zá tem łzłó/ że fie godzi y potrzebá tego/ áby náuczycyelow á ludzjom wczonym łlufna á powinowata cześć byłá wyrządzoná *GliczKsiąż* N7v; [*MelanRad* 240].

»wierny i powinowaty« (1): przitim sye y łlvzbi nasche wierne y powynowate zaleczami wlfake v. m. k. m. naschego namyłoczywfcwego pana *LibLeg* 11/78v.

3. Nieuchronny, pewny; w przen (1) :

Wyrażenie: »powinowaty dług« (1): alye yfch tho powynowathi dlvg kařdzego człowyeka. abi vmarł gdi pan bog czałch przilacł bendzye raczil. *LibLeg* 11/180v.

4. Poddany, podległy [komu, czemu] (3) :

a. Uznający czyjąś zwierzchność (2) :

Zwrot: peryfr. »mężowi żadnemu powinowata nie być« = *być dziewicą (1)*: Wielki dziw á wielkie niepodobieństwo thu dochodzi do wřzu twoich/ kářdy wierny á krześciańłki człowiecze/ iż pánienká w młodości łwoiey/ nigdy mężowi żadnemu powinowátha nie będąc/ ma począc w żywocie łwoim łynaczká *RejPos* 270.

W przen (1) : Tákże teř Święty Páweł nápił mowiac. Powinowáci iestefmy nie ciáłu/ ábyłmy wedłuk ciáłá žyli *KrowObr* 64.

b. Zmuszony poddać się czemuś (1) : Skáżono iest potym Niniwe to łławne miáłto od Medow/ łkąd mořem obáczyć/ iż nic nie máłz ná łwiećie thák mocnego/ coby łkázie á końcowi powinowáto nie było. *BielKron* 268.

5. Prawowity (1) : [*cesarz Henryk do Arnolda, księcia bawarskiego, konkurenta do tronu cesarskiego*]: A ták iestli to tobie Bog obiecał dáć/ iac wnet tobie chcę wftąpić á łłużyć iáko pánu powinowátemu. *BielKron* 173v.

6. Wdzięczny [komu za co] (4) : Abowiem y ferce s tego rołcie/ y chući przybywa/ áby to długo miedzy łobá pámiętáli/ á zá tho łobie powinowáci byli. *RejZwierc* 97, 95v.

powinowaty co (1): Syn Oycu nie ieft nic dłužen [...]. Kiedyby Ociec naymiłościwŷzy námyfliwŷzy fie Syna ŷwoiego ŷpłodził/ byłáby rzecz żeby mu co zá to był powinowáthy. *SarnUzn* H4.

Wyrażenie: »mało powinowat« (1): gdy fie dowie potym/ máło mu zá to powinowát będzie. *RejZwierc* 57.

7. *Pozostający w bliskich związkach (201)* :

1) *O związkach osobistych między ludźmi (201)* :

a. *Będący krewnym, powinowatym lub przyjacielem (197)* : [jeno was o to i po wtóre żądamy i pilnie napominamy, żebyście się tego, co do was na tej cedule piszemy żadnemu człowiekowi, by też napowinowatszy beł nie zwierzali *ListyZygmAug* 1550/179, 1550/179.]

Wyrażenie: »powinowaty w [którym] stopniu« (1): A przetóz pánná Iádwigá Królewná byłá krewna córce páná Iérzégo Książęciá w drugim ŷtopniu: A przetóz y Márgrábiá ŷam był powinowáty téż w drugim ŷtopniu. *SarnStat* 601.

α. *W funkcji rzeczownika [w tym czyj (105): pron poss (74), G sb i pron (27), ai poss (4)] (196)* :

αα. *Krewny lub powinowaty, też przyjaciel (191)* :

ααα. »powinowaty« (175) : A then lysth ma na pothim bycz na kthorim zamkv pogranyzczcznem Krolya ye⁸⁰ M. yłf gdzye by się pothym ktho dowyedzial o swym w Thurczech albo poddanym albo povynowathym sthym lysthem ma yszcz *LibLeg* 7/100; *RejPs* 57v, 130; *RejKup* m4; wŷzyftko to możelz łátwie zwycięzyc/ iedno trfai ftale wtyi nadziej [...] o bożyi przeciw tobie miłości/ a iakoś wniéi vfac twoie powinowaté i infzych wielé ludźi iako chrześcjanłki człowiek na vczyl [!] *MurzHist* Mv, Ev, T2; *MurzNT* 38v; Mnimalz powinowáci gdyć owo dudkuia/ Nie tobieć ále ŷpadkom co po tobie czuia. *RejWiz* 58v, 74v; *BibRadz* I 148d *marg*, *Ioann* 18/26; krol [węgierski] Ian porázon od Ferdynándá/ ziechał do Polłki [...] żądáiac od krolá Zygmuntá pomocy iáko od powinowátego *BielKron* 190v, 59, 204, 223v, 388v, 437v; Coherere sanguine alicui, Być powinowátym cziy. *Mącz* 367b; Y ftąd to vroflo/ iż w Rzymie zá fthárádawnego wieku był ten obyczay/ że białegłowy ná podkániu całowały ŷwoie powinowáte. *GórnDworz* Z2, Cc4v, Hh7, Mm3; Król Hieron w Sycyliéy proŷł Archimedellá powinowátego ŷwego/ człowieká náuczónégo w Geometryéy/ áby ofobliwego co okazał z téy Náuki. *GrzepGeom* A4v; Nie płáčźze też ná zelźłość onégo powinowátego ŷwoiego/ gdyż flyfzyfz iáwny głós Páná ŷwego/ iż nie vmárl ále záfnął w łálce ŷwiétey iégo *RejPos* Ooo4, 57, 257v, 297 [5 r.], Ooo3v, Ooo4v [2 r.]; Ale gdy go [czasu] ktho część vda ná počciwą iáká ŷpráwę/ álbo ná ŷlužbę Rzeczyppolitey/ część téż powinowátym ŷwoim/ á część wŷzytkim iáko może [...] / á then bełpiecznie może rzecz iż płynie ćichym morzem do portu ŷwego wdzięcznego. *RejZwierc* 103, 24v, 27v, 28, 30v, 43v (14); Y dał mu kleynot złoty/ iáki dawano krolewłkim powinowátym *BudBib* 1.*Mach* 10/89, *Tob* 11/15, *Dan* 13/33, 3.*Esdr* 4/42; *MycPrz* I B2v, B4; ktory [papież] miedzy Krolmi dla ziednoczenia Krolestw/ y pokoiu záchowánia/ náŷwiecie/ rozgrzełza/ powinowáte gdy w małżeńftwo [z] ŷobam w ŷtępuia [!] *BiałKaz* Kv, K3v, L2v; *BudNT Act* 24/23; Bo nie ŷam Iozeff z Máryą/ ále y infzy ktorzy z tegołz domu byli/ to ieft wŷzyfcy powinowáci/ záraz ŷpolecźnie do Ieruzálem chodźli *CzechRozm* 160, 241v, **v; Bliŷcy moi z dáleká ná moy ból pátrzáli/ Powinowáci zgoła wŷzyfcy mié nieználi *KochPs* 56, 42; Przy Mŷzy [...] rzewno płakał/ ifz częłtokroć ludzie nań pátrząc/ wŷzyfcy głósem plákáli/ iáko by im powinowáty iáki vmárl. *SkarŻyw* 310; niektorzy pogánie

máiąc powinowáte Chrześćiány/ podmiátáli im to mięő/ ktore ofiarowáne niebyło *SkarŻyw* 328, 14 *marg*, 21, 139, 141, 142 (14); A ták oštáteczne ty dwie Polłkie Królewnie [córki *Kazimierza Wielkiego*] [...]/ od Ludwiká Krolá powinowátego łwego/ nie tylko były z łkárbow y z Krolełtwá dziedzicznego złupione/ ále y niełłuznie oflawione. *StryjKron* 452, 180; W ktorey [*chwale bożej*] pokazowali łię oni czuynymi y gorącymi [...]: że y łobie łami y łwoim powinowátym nie łogowali. *CzechEp* 47; *KochWz* 136; Affines – Powinowácii, Szwagrowie. *Calep* 40a; Agnati – Powinnowaczy z przodkow od oicza pochodzácii. *Calep* 44a, 187a, 692b; *KochFrag* 49; *LatHar* 730; *WujNT* 84, *Mar* 3 *arg*, 21, *Ioann* 18/26, *Act* 24/23; Ale nápotym o zábitych, gdy o mężobóycy pewnéy wiadomości niemálz, niech powinowáci wynowátégo łzukáią. *SarnStat* 603, 208, 209, 606, 1159; *KlonFlis* F3v; [Więc Euangelją w ktoryi [*ludzie*] nic po łwyi myłłi nie naiduią/ barzo nienawidzą/ i iako tu łłyłzem i wdziełatemefny cap. czytali/ łą iéi głównemi nieprzyiacielmi/ i łwém napowinowatszém dla niéi/ choc widzą ktorými cudami łeft od pána i łług łego poćwierdzoná *MurzNT* 115v].

powinowaty komu (7): Ale pánowie Litewłcy łpráwili krolá w tym/ łż ten Droždzá/ będac Micháłowi powinowátym/ miał znim ołobne porozumienie *BielKron* 402v, 253v; *RejZwierc* 135; *BudBib* 2.Esdr 13/4; *SkarŻyw* [223]; Kállifthenes záłię wıęłszá łálkę znał/ y pánnie był nieiáko powinowáty. *KochWz* 137; o którę włzyłłkie rzeczy opráwiné powinowátym łwéy żenié/ gdy łie połágu będac vpominác/ práwem będice odpowádał. *SarnStat* 633.

[*powinnowaty po kim*: Agnatus, veruand vom Vater her. P. powinnowáty po oycu/ krewny po korzeniu. *Volck* 399.]

W połázeniach szeregowych (20): *GliczKsiąż* Ov; *Leop Luc* 14/12; *Mącz* 326c, 367c; káždy łie thák dlugo łtárał o przyiacielá/ o powinowátego/ o bráthá łwego/ łż go z wıęzienia wypráwił *GórnDworz* Y8, Y3v, Z2, Z2v; *RejPos* 23v, 245v; *RejZwierc* 36v, 259v; Trudnáć to łeft rzec/ áby žal y łmutek zıác człowieká nie miał/ po miłych rodzicach/ powynowátych/ y przyiacielach *BiałKaz* D2v; *CzechRozm* 226v, 229; *ModrzBaz* 11; *SkarŻyw* 26, [282]; Toż łzczęłłcie/ y tenże pokoy/ náłładował vcźniow P. Chriłtułowych/ y potym włzyłłkich wierzacych/ ktorych toż od łch krewnych/ powinowátych/ y domownikow/ co y Pána łch potykáło *NiemObr* 9; *WerKaz* 281.

W przeciwwstawieniach: »powinowaty ... obcy (2), postronny« (3): áby s ciebie obczy nadobne przykłady bráli: á powinowáci twoi zápátrzywłzy łie ná cię áby łie tobá ciełzyli *RejZwierc* 24; Stárayże łie o przyiaźń nie tylko powinowátych łwych ále y połtronnych/ áby cie włzyłcy miłowali *RejZwierc* 35v; *SarnStat* 209.

Wyrażenie: »powinowaty z strony [czyje]« (1): Pewna toz łego [*Jan Chrzciela*] włánych łłow/ łż nie o Bogu [...] łwiádczył: ále o człowieku. A łefzczę o łwym powinowátym z łtrony mátek *CzechEp* 303.

Szeregi: »bliźni abo powinowaty« (1): gdy podawałz zyemi ciáło bliźniego łwego/ ábo iákiego powinowátego łwego/ w ręce á w opiekę Pána łwego/ nie płáćżze nic *RejPos* Ooo4. [*Ponadto w połázeniu szeregowym* 1 r.]

»(jako) bracia (a. brat) i (a, albo) powinowaci(-ty)« = *fratres (germani) aut (vel) consanguinei* *JanStat* (7): *BielKron* 429; *RejZwierc* 36v; Ktory mnie záwłze iáko brát y powinowáty z wielkemy dobroći łwoiey niełzczerymi y odmıennymi połłępkámi łwoimi kędy mogł łzczypáł *CzechEp* *2v; *KochFrag*

49; Dla tego wżyſcy obywatéle [...] / którzy brácią / álbo powinowáté ſwé zábiiáią / w oyczyſté dobrá nie mogą wſtępowác *SarnStat* 595, 586, 609. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 7 r.*]

»powinowaci albo dalszy« (2): w którét to dobrá álbo dziedzictwá inży powinowáci álbo dálſzy [*alii consanguinei, licet remotiores JanStat* 504] będą mieć wſtępek / y otrzymáią ie. *SarnStat* 595 [*idem*] 610.

»dom i powinowaci« = *familia et domus PolAnt* [szyk 3:1] (4): *BibRadz Gen* 24/40; *RejPos* 297; Ten proſił iedno do tego dnia áby mógł mieć fryſztu / áby dom ſwoy y powinowáté ſwé roſpráwił *RejZwierc* 92v; *CzechRozm* 33. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.*]

»krewny(-i), (a(l)bo, a, i, et) powinowaty(-ci)« [szyk 12:2] (14): Pyoſnká wtora onego Kápłaná Ietro / krewnego á powinowátého Moizelzowego *LubPs* gg3; ieden z komornikow trzech dla mądroſci ſwey zoſtał *Syngenis* powinowátym ábo krewnym Dáryuſzowym / choćá ſ mu nie w rodźie nie był. *CzechRozm* 154, A8v, 154v; *Calag* 96a; *NiemObr* 8; *WerGoſc* 264; czeładź ze wżąd krádnie / towárzyſze oſzukawáią / krewni á powinowáci nie do końcá przyaciéle *WerKaz* 288; *ActReg* 46; *Calep* 212a; *SarnStat* 653, 587, 689, 1159. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 6 r.*]

»przyjaciele, (i, a) powinowaci« = *amici et consanguinei JanStat* (4): *Mącz* 185d; *RejPos* 297; A nawięcey przyaciélom á powinowátym vmiey to okázowác cóſ powinien. *RejZwierc* 24v; *SarnStat* 173. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 9 r.*]

»rodzeni i powinowaci« (1): Bo moi rodzeni y powinowáci, fámiłiiéy zacnéy Wáłzéy X.M. długi czás byli ſługámi. *SarnStat* 168.

»rodzice i powinowaci« (1): Tákże teź [*pomni*] cóſ powinien rodzicom y powinowátym ſwoim. *RejZwierc* 35v. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 5 r.*]

»ſąſiedzi i powinowaci« (1): A wſłyſzawſzy tho ſáłiedzi y powinowáci iey rozrádowáli ſie s thego iż Pan Bog raczył okázác miłofierdzye ſwoie nád niá. *RejPos* 296.

»i ſługa, i powinowaty« (1): Cefarz widząc onę ſthałóſc iego [*Stenniusa*] y vdarowáwſzy go puſcił go do miáłtá y miáłto wolnym wczynił / á tego wczynił y ſługá y powinowátym ſobie. *RejZwierc* 135.

»powinowaty(-ci) i towarzysz(e) (a. towarzyski)« (2): Zá pánowánia Theodozyuſzá Bogoboyné⁸⁰ Cefará / bjł w Cárogradzie Senator ieden / ná imię Antygonus / powinowáty y towárzyłki Cefarzowi *SkarŻyw* [223], 121. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

»właſne abo powinowatego« (1): A iefli ſie teź zeydą ná ſpráwy ná iákie / to iuż káždy napilniey ſtrzeże wlaſnego ſwego ábo powinowátého ſwego / á Rzecz poſpolita w popiele zágrzebiona leży. *RejZwierc* 194.

»zachowáły i powinowaty« (1): Iechał tedy on poſeł Wenecki [...] do Angeluſá Páwłá Arcybifkupá Dyráchieńſkiego który był záchowáły y powinowáty Skánderbegowi *BielKron* 253v.

»powinowaci i znajomi« (1): á ſzukáli go miedzy powinowátymi y znáiomemi. *RejPos* 38.

Jako ostatni człón w połączeniu dwu- i wieloczłonowym: »i inſzy (a. ini) powinowaci« (6): oni zá poczéli [...] náłégác / aby ſobie / i żonce i dziatkám ſwoim i inżym powinowatem źle i nieſławy nieczynił *MurzHist* D; *RejZwierc* 18; *CzechEp* 74; *CzechEpPORz* **; *SarnStat* 595, 609.

Przen (1) :

Szereg: »braciszek a powinowaty« (1): gdyż ią mam po łobie tákiego moczará/ thákiego krolá/ przed którym drży wizytek świát [...]. A ktemu iż ielzczę wiem/ iż ielt bráciłzek moy á powinowaty moy *RejPos* 109v.

βββ. »powinowata« (16) : Owczyná ieden z rády w wiązał fie bárzo w opiekę Kłiężny wdowy. A gdy ią Michał Glińki o tho karał łłowy iáko powinowátą/ włożyłá nań potfarz iż chciał vćiec *BielKron* 430; A wżákoż łłuchay czym fie tá pánná potym przed oną powinowátą fwoią Elżbietą chłubiłá/ gdy fie z nią zeszłá *RejPos* 271v, 270, 273, 303v [2 r.], 306 [2 r.]; *SkarJedn* 233; Iedná śioftrá powinowáta onych dzieweczek/ nád rofkazánie z kościołá wyłzłá *SkarŻyw* 193; [*BiałPos* 61 (*Linde*)].

powinowata komu (2): A ták iefli ci mogli łobie być Syngenis/ to ielt krewni ábo powinowáci [...]/ tedy dáleko więcey Elżbietá z Máryą powinowáte łobie były *CzechRozm* 154v; *SarnStat* 601.

W połączeniu szeregowym (1): tegom ią pewien/ iż mi w.m. pánie Boiánowłki nie vkażefz męszczyzny iednego z ołobnemi przymioty/ ábym ia hnet w.m. żony/ dziewki/ śioftry/ ábo powinowáthey iákiey iego/ iemu rowney/ ábo ielzczę ołobnieyfzey niż on/ nie vkażáł *GórńDworz* Y2.

Wyrażenie: »w [jakim] stopniu powinowata« (1): W iákim łtopniu iest mój Iunofzá, álbo nowożenia, w tákimże łtopniu y Iunofzyna, młoda páni zołtáie mi powinowátą *SarnStat* 601.

Szeregi: »powinowate a przyjaciółki« (1): Iáko powinowáte náłze á przyjaciółki náłze biegáią po kąciech/ łzukáiąc rády/ łzukáiąc pomocy/ á czálem w márne ręce záprzedawáiącz á zwierzáiąc fie poćciwości fwoich/ dla nędzney łprawiedliwości fwoiey. *RejZwierc* 189.

»sąsiadki i powinowate« (1): iż gdy fie iuż zyáwiło á národziło dzyeciátko ono/ vłlyfzawłszy tho łáliádki y powinowáte świętey pániey oney/ zbieżáły fie do niey. *RejPos* 297.

Jako ostatni człon w połączeniu wieloczłonowym: »i ine powinowate« (1): A córki/ y śioftry/ y iné powinowáté łwe [*et affines suas JanStat* 746]/ przereczeni Pánowie [...] będą mogli w Małżeńłtwo dáwác mężom tylko powłzeczney wiáry *SarnStat* 988.

ββ. *Współrodak lub współwyznawca* (5) : Iáko Polak Polakowi może być názwány Syngenis powinowaty/ chociaż nie włzyłcy teráznieyfzy Polacy z iednego oycá połzli iáko Żydowie *CzechRozm* 154, 33v; [*do Jana Zamojskiego*:] Pátrzyć W.M. w to [...] raczyż/ [...] miłuiąc nas powinowáte łwe: ktorych W.M. wiele małż od nabożeńłtwá Rzymłkiego odłączonych: żeby [...] *CzechEpPorz* **.

powinowaty komu (2): á ták Páwłowi Apołłowski włzyłcy Żydowie byli powinowáci *CzechRozm* 154, 154.

b. *Oparty na bliskich związkach (pokrewieństwa lub przyjaźni), wynikający z nich* (4) :

Wyrażenia: »powinowata bliskość« (1): Ten obowiázek [*tj. małżeńłstwo*] ielt twárdłszy y mocnieyfzy nád włzytki ine/ tákże y nád włzellá [!] krewność y powinowátą bliskość. *BibRadz* I 2b *marg*.

»krewność powinowata« (2): *BielKron* 356; ktorzy [*rodzicy, dziatki, żony i in.*] iefliby [...] od wezwánia niebiełkiego nas też miłostíą fwá cíelefná/ y krewnością powinowátą odwieść chćieli: tedy my też z tákimi rozłączyc łie mamy *CzechRozm* 241v.

Szereg: »braterski a powinowaty« (1): áby [*Jezus*] [...] tákim cudem włzeczmocności łwey pokazał/ iż miłostí bráterłką á powinowátą miedzy nas iáko rodzoną brácią włzczepić raczył. *SkarJedn* A3.

2) [O związkach religijnych [czemu]: aby to oddalono a flośfiono było a wtakowych obiczaiach kościelnych/ [...] podobność a iednoftainość zinemi kościolmi Chrzescianſkiemi/ Augsburſkiemu wyznaniu powinowatemi zachowana była *UstKościel* b2.]

II. W funkcji czasownika niewłaściwego: Mieć obowiązek, muć (ze względu na własne dobro, słusność i prawa ludzkie lub boskie) [w tym: w formie niezłożonej (14), w złożonej (5): powinowaci (3)] (20) :

powinowat co [w tym: „co(kolwiek)” (9), „to” (1)] (11): Atho nychay czynyv czo powynowaczy. *LibLeg* 9/50; *RejJóz* F2. Cf *powinowat co komu, czemu; co za co*.

powinowat co komu, czemu (8): Abowiemem pilnie ftrzegł wślytkich ſpraw páná mego [...]. Y com kolwiek był iemu ſpráwiedliwie powinowát to fie zówzdi paráło przed oczimá memi *RejPs* 25; *RejKup* f2v; *RejWiz* A3v; że iefzcze z dziecińftwá twego zówzdyś ieft powinowát poſłufzeńftwo Bogu Oycu twemu *RejPos* 57; A tho cobyś rad widział áby prze cię ludzie czynili/ tákże też ty to wślytko bądź záfię powinowát ludziom. *RejZwierc* 92v, 35v [3 r.].

powinowat co za co (1): Ná tho gdy fie Wielmożność twa ſłufznie rozmyſliſz/ cóś zá to powinowát/ to iuż ia twemu baczeniu/ [...] ná rozeznánie poruczám. *RejWiz* A3v.

[*powinowaty ku czemu*: Wýmÿ iſz natura Anÿelſka wnÿczÿm ſnaſzá nÿema poſpolitoſczy, yzeby ku thakowy poſludze [tj. *składaniu ofiar*] byly powynowaczy *ArgWykład* 41/69.]

[*powinowaty na co* (1): ale na Ofobliwe [*ceremonie*]/ ktore w pewnych powiećiech, y przy niektorych tylko fá Koſcielech/ nie fá wślyſcy powinowáci. *HerbOdpow* Pp6v.]

cum inf (7): y pana teſz moye⁸⁰ Czefſzarz ma za oycza a tak powynowatſchi ſyn dla oycza vczynycz a nysz oczyecz dla ſyna *LibLeg* 10/155, 11/142, 151v; A káždy iny nawaznieyſſy ſtan powinowát fie wyćięgác ná wślytki chwały iemu [*Bogu*] *RejPs* 151; Yáko tedy pan Kriſtus ſlugi ſwe ſám opatrza [...]: ták mátká powinowáta ieft płod ſwoy á dzyecyę ſwoye właſnymi pyerſyámi chowác *GliczKſiąż* D3v; *RejPos* 57; *SarnStat* 208; [na pyrwíche roſkazanye y obvyefczenye tham gdzie mieyſcze thim pienyądzam naznaczey W.M. polozicz yeſtem powynowath y thim ſziá liftem obwyázuyá. *ZapWpolActAdv* 1546 204/6v, 1549 205/3v; *ZapWpolActCon* 1546 13/42, 1550 14/66].

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): A coźci fie potym zá tho ſftánie/ iż nie będzie Pan powinowát [...]/ áby cie zbáwić miał. *RejPos* 67.

W połączeniu eliptycznym z zaimkiem względnym (1): Abowyem thentho malzonekyey onyá thak yako bill powinowath nyedball *LibMal* 1551/160v.

Synonimy: **1.1.** *obowiązany, obwiązany; 2. należny, należyty, przystojny, słuszny, właściwy; 4. poddany, powolny; 6. dłużen, obowiązany, wdzięczny; 7. bliski, bliźni, krewny, pokrewniony, pokrewny, powinny, przyjaciel.*